

Lausunto Vihdin Nummelan osayleiskaavan valmisteluvaiheesta

Maakuntahallitus 25.05.2026 § 73
277/06.02.00/2025

Tiivistelmä

Lausunnossa korostetaan kestävän yhdyskuntarakenteen, ilmastomuutoksen hillinnän sekä kestävien liikkumismuotojen edistämisen merkitystä. Keskeisinä tavoitteina pidetään nykyiseen rakenteeseen tukeutuvaa kasvua, keskusten vahvistamista sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantamista.

Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan vaihtoehto 1, jossa kasvu painottuu nykyiseen Nummelan keskusta, vastaa varsin hyvin maakuntakaavan tavoitteita tukemalla yhdyskuntarakenteen eheyttämistä, palveluiden saavutettavuutta ja kestävää liikkumista. Vaihtoehto 2 puolestaan kytkeytyy vahvasti tulevaan Vihti–Nummelan asemanseutuun ja Länsiradan toteutumiseen. Liitto pitää tärkeänä, että kaavatyössä tarkastellaan selkeämmin alueen kehittämisen riippuvuutta radan toteutumisesta sekä osayleiskaavan suhdetta mahdolliseen asemanseutuun.

Lausunnossa pidetään väestönkasvun tavoitteita perusteltuina, mutta korostetaan kasvun vaiheistamisen ja kestävän sijoittamisen merkitystä. Liikenteen osalta liitto pitää hyvänä kestävien kulkumuotojen huomioimista, mutta toivoo vaikutusten arviointiin tarkempaa tarkastelua esimerkiksi ruuhkautumisen osalta. Myös liityntäpysäköinnin ja raskaan liikenteen levähdyspaikkojen huomioimista pidetään tärkeänä.

Kaupan, viherrakenteen, luontoarvojen ja kulttuuriympäristöjen osalta lausunnossa pidetään tehtyjä selvityksiä pääosin laadukkaina, mutta niiden ohjausvaikutusta kaavaratkaisussa tulisi vahvistaa. Erityisesti maakunnallisesti arvokkaiden luontokohteiden huomioimista kaavakartalla pidetään tärkeänä.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Vihdin kunta on pyytänyt lausuntoa Nummelan osayleiskaavan valmisteluaineistosta. Lausunnon määräaika on 15.5.2026, Uudenmaan liitto on saanut lisäaikaa 29.5.2026 saakka.

Asiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa: <https://www.vihti.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/yleiskaavoitus/yleiskaavoitus/kaava-0255-nummelan-osayleiskaava/>

Asian tausta

Kaava-alueen sijainti ja laajuus

Nummelan osayleiskaava-alue sijaitsee läntisellä Uudellamaalla Vihdin kunnassa. Suunnittelualue rajautuu idässä ja lännessä järviolueisiin ja sitä halkoo lounais-koillissuunnassa Ensimmäinen Salpausselkä sekä Kehätie (vt 25). Pohjois-eteläsuunnassa alueen läpi kulkee Porintie (vt 2). Kaava-

alue kattaa Nummelan asemakaavoitetut alueet sekä taajaman lieve- ja kasvualueita, ja Nummelan keskusta-alueen Huhdanmäkeä lukuun ottamatta. Alue rajoittuu etelässä Etelä-Nummelan lainvoimaiseen osayleiskaavaan. Suunnittelualue on kooltaan noin 2 100 hehtaaria.

Suunnittelualueella oli noin 11 600 asukasta vuonna 2023 ja 4 300 työpaikkaa vuonna 2022 (Lähde: Suomen ympäristökeskus & Tilastokeskus, YKR-aineisto).

Kaavan tavoitteet

Nummela on Vihdin tärkein kaupallinen ja hallinnollinen keskus, jonka elinvoimaisuus on kriittinen tekijä koko Vihdin kasvun ja kehittymisen kannalta. Nummelan osayleiskaavan tarkoituksena on määritellä visio Nummelan taajaman ja erityisesti sen keskusta-alueen kehittämisestä.

Nummelan osayleiskaavasta muodostuu Vihdin suurimman taajaman ja hallinnollisen keskuksen pitkän aikavälin maankäytön suunnitelma ja osayleiskaavan tavoitevuosi on 2050. Sen tehtävänä on ohjata asemakaavoitusta ja muuta yksityiskohtaisempaa suunnittelua siten, että Länsiradan ja Nummelan aseman toteutuessa (Etelä-Nummelan osayleiskaava-alueelle, kaava 0267) taajaman kasvu tapahtuu hallitusti, keskusta tiivistyy, palvelut ja työpaikat sijoittuvat hyvin saavutettavasti ja Nummelan asema kunnan kaupallisena ja hallinnollisena keskuksena vahvistuu. Nummelan osayleiskaava sovittaa yhteen nykyisen taajamarakenteen, suunnitellun asemanseudun kehittämisen sekä ympäröivän maaseudun ja järvialueiden kokonaisuuden.

Kaavatilanne

Nummelan osayleiskaavatyön tarkoituksena on laatia oikeusvaikuttainen osayleiskaava, joka ohjaa asemakaavoitusta ja muuta yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Nummelan taajama on pääosin asemakaavoitettu, mutta osa asemakaavoista on jo vanhentuneita. Nummelaan ei ole aiemmin laadittu osayleiskaavaa ja kunnan keskeisen taajaman kehittämistä on tarve selvittää yksittäisiä asemakaavoja laajemmin.

Nummelan osayleiskaavan ns. esityönä on käynnistetty vuonna 2022 kaavarunkotyö, [Nummelan keskustan kaavarunko - Vihti](#). Kaavarunko toimii ohjeellisena maankäytön suunnitelmana/visiona, jolla ei ole oikeusvaikutuksia.

Yleiskaava

Alueella on voimassa oikeusvaikuttainen, strateginen yleiskaava (lainvoima 19.12.2021). Kaava-alueelle sijoittuu strategisen yleiskaavan ns. pääkartalla mm. seuraavia merkintöjä: keskustatoimintojen alue, tiivistyvä taajama, toissijainen taajaman laajentumisalue, maaseutuelinkeinojen alue, tuotanto- ja varastotoiminnan alue, virkistysalue, lentokenttäalue, yhdyskuntarakenteen kehityskäytävä, yhdyskuntarakenteen jäsentämistarve ja tarve viheryhteydelle.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. (AKL 32.1§).

Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat Helsingin seudun, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavat ovat tulleet korkeimman hallinto-oikeuden 13.3.2023 antamien päätösten myötä lainvoimaiseksi.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa *suunnittelualueella tai sen välittömässä läheisyydessä* ovat voimassa seuraavat merkinnät:

- keskustatoimintojen alue, keskus (Nummela)
- taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke (Nummela)
- päärata (Hanko-Hyvinkää)
- valtakunnallisesti merkittävä kaksiajoratainen tie (vt25)
- valtakunnallisesti merkittävä yksiajoratainen tie (vt25)
- liityntäpysäköintialue (Nummela)
- arvokas geologinen muodostuma (Nummela; Hiidenmäki)
- pohjavesialue (Lautoja, Isolähde, Nummelanharju, Ukinvaha, Lohjanharju)
- voimajohto (Kopula-Nurmijärvi 110 kV)
- maakaasun runkoputki (Gasum kaasuputki)
- raakavesitunneli (Hiidenvesitunneli)
- kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue (Enäjärven kulttuurimaisema)
- kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue (Kopun kartano sekä Luontolan ja Päivölän virkistyskodit; Vuorelan koulukoti)
- suojelualue (Villurinsuo)
- Uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke (Etelä-Nummela)
- päärata (ESA-rata, nyk. Länsirata)

Lisäksi suunnittelualueella ovat voimassa yleiset suunnittelumääräykset, kuten:

- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä vesiensuojelua ja pyrittävä parantamaan vesien ekologista tilaa.

Kun vallitsevaa kaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat maakuntakaavat ja maakuntakaavamerkinnot huomioitava samanaikaisesti. Epäviralliseen kaavayhdistelmään voi tutustua osoitteessa:

www.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavatvoimassa.

Ehdotus lausunnoksi

Uudenmaan liitto tuo lausunnossaan esiin maakunnallisia näkökulmia sekä maakuntakaavan mukaisia huomioita Nummelan osayleiskaavaluonnoksen kahdesta alustavasta kehittämisvaihtoehdosta, vaihtoehto 1 ”Nummelan painotus” ja vaihtoehto 2 ”Aseman painotus”.

Kasvun kestävä ohjaaminen

Uudenmaan liitto toteaa, että maakuntakaavan ja sen yleisten suunnittelu-määräysten läpileikkaavana tavoitteena on edistää alueidenkäytön suunnittelussa ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja. Maakuntakaavassa korostuvat erityisesti kestävä alue- ja yhdyskuntarakenteen tavoitteet, kuten keskusten vahvistaminen, kestävä liikku-misen edellytysten tukeminen sekä olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tehostaminen ja täydentäminen.

Uudenmaan liitto pitää keskeisenä, että osayleiskaavatyössä tunnistetaan maakuntakaavan keskeiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet. Näitä ovat erityisesti kestävä kasvun ohjaaminen ja yhdyskuntarakenteen tehostaminen nykyiseen rakenteeseen tukeutuen, keskusten ja asemanseutujen vahvistaminen sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantaminen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna liitto pitää maakuntakaavan mukaisina ratkaisuja, jotka pyrkivät hyödyntämään olevaa yhdyskuntarakennetta ja täydentämään sitä.

Maakuntakaavassa suunnittelualue on pääasiassa osoitettu *taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi*. Merkintä rajautuu pohjoisessa valtatiehen 25 ja idässä valtatiehen 2. Alueen keskelle sijoittuu keskustatoimintojen merkintä. Eteläosaan kohdistuu lisäksi merkintä *uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke*. Nummelan keskus on osoitettu maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueena.

Vihdin Nummelan osayleiskaavaluonnoksessa on esitetty kaksi vaihtoehtoa, VE1 Nummelan painotus ja VE2 Aseman painotus. Vaihtoehdot eroavat toisistaan kasvun sijoittumisen ja ajoituksen osalta.

Nummelan osayleiskaavan vaihtoehto 1 vastaa skenaarioon, jossa Vihti-Nummelan asemanseudun rakentuminen Länsiradan myötä alkaa vasta osayleiskaavan tavoitevuonna 2050 tuoden 0,5 %:n lisäyksen vuotuisen väestönkasvutavoitteeseen. Vaihtoehdossa kasvu painottuu osayleiskaavan alueelle ja mahdollistaa uutta asuinrakentamista noin 4 000 asukkaalle.

Nummelan osayleiskaavan vaihtoehto 2 vastaa skenaarioon, jossa Vihti-Nummelan asemanseudun rakentuminen alkaa jo vuonna 2030 tuoden 1 %:n lisäyksen vuotuisen väestönkasvutavoitteeseen. Vaihtoehto suuntaa merkittävän osan Nummelan kasvusta Etelä-Nummelan tulevalle asemanseudulle (osayleiskaava-alueen ulkopuolella), jonka rakentuminen käynnistyisi 2030-luvulla. Nummelan osayleiskaavan alueelle vaihtoehto mahdollistaa uutta asuinrakentamista noin 1 360 asukkaalle. Kasvu nivoisi Nummelan keskustan ja tulevan asemanseudun yhdeksi raideliikenteeseen tukeutuvaksi kokonaisuudeksi ja muuttaisi yhdyskuntarakenteen kehityksen painopistettä.

Uudenmaan liitto toteaa, että Vaihtoehto 1 Nummelan painotus tukeutuu pääosin maakuntakaavan mukaisiin taajama- ja keskustatoimintojen alueisiin sekä olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Ratkaisu tukee maakuntakaavan tavoitteita yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä, keskustan vahvistamisesta sekä kestävä liikku-misen edellytysten parantamisesta. Lisäksi keskustaan painottuva täydennysrakentaminen tukee palveluiden saavutettavuutta ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä.

Vaihtoehto 2 laajentaa yhdyskuntarakennetta kohti Vihti-Nummelan asemanseutua, joka on maakuntakaavassa osoitettu merkinnällä *uusi*

raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke. Kehittämisperiaattemerkinnällä osoitetaan tuleviin asemanseutuihin tukeutuvat, maakunnan kehittämisen kannalta merkittävät uudet taajamatoimintojen vyöhykkeet. Uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen maankäyttö sekä uuden tai olevan raideliikenneyhteyden ja uuden aseman suunnittelu tulee kytkeä toisiinsa. Vyöhykkeelle ei tule suunnitella sellaista alueidenkäyttöä, joka estää tai merkittävästi haittaa alueen tulevaa kehittämistä tiiviiksi, monipuolisia toimintoja ja palveluita mahdollistavaksi, raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajama-alueeksi. Vyöhykkeellä tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiin. Vyöhykkeen toteuttaminen voi alkaa jo ennen, kuin alueella on asema. Vyöhykkeen toteuttamisen aikana ennen aseman rakentamista on huolehdittava riittävän palvelutason joukkoliikenteen järjestämisestä alueelle.

Vaihtoehdossa 2 taajama-alue laajenee osayleiskaava-alueen ulkopuolelle, ja ratkaisun toteutuminen on sidoksissa Länsiradan toteuttamiseen. Kaavatyössä olisi tämän vuoksi perusteltua tarkastella ja tuoda selkeämmin esiin, miten alueen kehittäminen kytkeytyy radan toteuttamispäätökseen sekä millainen suhde osayleiskaavalla on mahdollisesti kehittyvään asemanseutuun.

Väestö

Osayleiskaavan luonnoksen vaihtoehdossa 1 varaudutaan koko kunnan tasolla 0,5 % vuosittaiseen kasvuun ja vaihtoehdossa 2 suurempaan 1,0 % kasvuun. Vaihtoehtojen välinen ero tavoitellussa kasvussa selittyy Länsiradan ja sen asemanseudun aikaisemmalla toteuttamisella vaihtoehdossa 2. Uudenmaan liiton väestöprojektioiden (2025) mukainen kasvu on Vihdissä suurimmillaan n. 1,27 %/vuosi ja toisaalta alhaisimmillaan kunnan väkiluku pienenee nykyisestä. Uudenmaan liitto pitää esitettyjä väestönkasvun tavoitteita ja niihin varautumista perusteltuina, kunhan huolehditaan että kasvua ohjataan kestävyiden ja elinvoiman kannalta parhaimpiin sijainteihin ja niiden toteuttamista vielä vaiheistaen.

Liikenne

Osayleiskaavassa on osoitettu kehittämistoimenpiteitä valtakunnallisesti merkittävälle väylille, joilla parannetaan mm. liikennesujuvuutta ja –turvallisuutta. Uudenmaan liitto pitää hyvänä liikenteen toimintaedellytysten parantamista, mutta muistuttaa vielä, ettei valtakunnallisesti merkittävälle väylille tai niiden välittömään läheisyyteen saa tehdä sellaisia toimenpiteitä, jotka heikentävät pitkämatkaisen liikenteen, joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa. Lisäksi uusien liittymien osalta tulee seuraavat ehdot täyttyä:

- liittymä on mahdollista toteuttaa tien liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta vaarantamatta
- liittymä ei hajauta yhdyskuntarakennetta
- liittymästä on tehty liikennejärjestelmätasoinen liikenneselvitys, joka osoittaa liittymän tarpeellisuuden ja kokonaisuudessaan positiiviset vaikutukset
- liittymä palvelee valtakunnallista tai seudullista liikenneverkkoa

Uudenmaan liitto piti hyvänä valmisteluvaiheen tarkastelua kestävästä liikkumismuodoista Nummelassa että taajamien välillä. Uudenmaan liitto

toivoo, että kestävä liikunnan huomiointi työn jatkosuunnittelussa pysyy mukana ja varmistetaan sen ohjausvaikutus tarkemman tason suunnitelmissa. Saavutettavan juna- ja linja-autoliikenteen yhteensovittaminen on kestävä liikunnan edistämiseksi tärkeää. Uudenmaan liitto koki hyvänä kuvattua tarvetta pysäköintiratkaisujen tehostamista, erityisesti liityntäpysäköinnin ja sen sijainnin kannalta joukkoliikenteen vaihtopaikkojen suhteen. Uudenmaan liitto toivoo, että kaavakartalla tulotaisiin osoittamaan saavutettava ja maakunnallisesti merkittävän liityntäpysäköintialue.

Liikennemäärien kasvun tarkastelu skenaarioittain oli hyvä: Uudenmaan liitto piti hyvänä toisen skenaarion asettamista liikennemäärien suhteen maksimiin. Vaikutustenarvioinnissa ei kuitenkaan arvioutu liikennemäärän kasvun myötä tapahtuvan ruuhkautumisen vaikutuksia. Uudenmaan liitto toivoo, että liikenteen muutoksen vaikutuksia arvioidaan selostuksessa kattavammin vaikutusten todellisen kuvan saavuttamiseksi.

Lisäksi Uudenmaan liitto pitää merkittävänä, että raskaan liikenteen levähdyspaikat osoitettaisiin kaavakartalla ja kuvattaisiin tarkemmin kaavaselostuksessa.

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että Suomen ja Uudenmaan muuttuneesta turvallisuustilanteesta sekä huoltovarmuuden tarpeista johtuen Vihdin Nummelan pienlentokentän toiminnan jatkamahdollisuudet huomioidaan myös yleiskaavatyössä.

Elinkeinot ja kauppa

Suunnittelualueella maakuntakaavan kaupan ohjaus perustuu keskustatointojen alueen ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen merkintöjä koskeviin suunnittelumääräyksiin sekä maakuntakaavan kauppaa koskevaan yleismääräykseen seuraavasti:

- Maakuntakaavassa keskusta-alueena on osoitettu Nummelan keskusta. Tällä alueella maakuntakaava ei aseta rajoituksia kaupan sijoittumiselle, määrälle tai laadulle. Keskusta-alueen laajuus tulee määritellä tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Osayleiskaavassa keskusta-alueen laajuus on määritelty vaihtoehdosta riippuen hiukan eri tavoin.
- Maakuntakaavassa taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeenä on osoitettu valtateiden 25 ja 2 välinen alue sekä hiukan valtatie 25 pohjoispuolista aluetta. Tällä alueella maakuntakaavassa esitetyt merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden koon alarajat ovat seuraavat: Keskustahakuinen kauppa (päivittäistavaran kauppa ja muun erikoistavaran kauppa) 10 000 k-m², paljon tilaa vaatava erikoistavaran kauppa 10 000 k-m². Osayleiskaavassa esimerkiksi Veikkoinkorven, Kenttälän, Rajanummen, Kuoppanummen ja Kalkkimäen alueet sijoittuvat tälle vyöhykkeelle.
- Muilla alueilla on voimassa maakuntakaavan kauppaa koskeva yleismääräys: ”Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4000 k-m², ellei selvitysten perusteella muuta osoiteta ja ellei näissä suunnittelumääräyksissä muuta määrätä. Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan aluetta, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään

seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön.” Osayleiskaavassa esimerkiksi Tuohivehmaan, Hiidenrannan, Lankilan, Nummipeltojen, Kaukoilantien ja Oinasjoentien alueet sijoittuvat tälle alueelle.

Osayleiskaavaluonnoksen pääkartoilla kaupan ja palveluiden symbolit osoittavat kaupan ja palveluiden likimääräistä sijoittumista alueella sekä tarjoavat jonkinlaisia viitteitä toimintojen kokoluokasta. Symbolit eivät kuitenkaan osoita selkeää mitoitusta kaupan toiminnoille tai ohjaa toimintojen laatua. Näin ollen pääkartat yksinään ovat riittämättömiä maakuntakaavan kaupan ohjauksen välittämiseksi tarkempaan suunnitteluun.

Eri kaupan toimintojen sijoittumista, laatua ja mitoitusta on tarkemmin eritelty Elinkeino toimintojen ja kaupan teemakartoilla, joissa on esitetty myös niihin liittyviä määräyksiä. Huomiota tulisi kiinnittää mm. paikallisesti merkittävän kaupan määrittelyyn. Paikallisesti merkittävän kaupan määrä tulisi esittää selkeästi huomioiden maakuntakaavassa esitetyt seudullisuuden alarajat ja/tai kaupallisen selvityksen tulokset. Kaiken kaikkiaan kauppaa koskevat suunnittelumääräykset tulisi esittää varsinaisen yleiskaavan pääkartan, ei teemakarttojen yhteydessä, jotta ne olisivat oikeusvaikutteisia.

Uudenmaan liitto myös muistuttaa, että kaupan mitoitukseen sisällytetään kaikki toiminnallisen kokonaisuuden alueella sijaitsevat kaupan kerrosalaneliömetrit. Mukaan lasketaan olemassa oleva ja uusi liiketila, lisäksi myös merkitykseltään paikallinen liiketila. Myös voimassa olevien asema-kaavojen mahdollistama liiketila otetaan huomioon. Esimerkiksi kaava-selostuksen s. 52 puhutaan Kaukoilantien kiertoliittymän ja Ratastien ympärille sijoittuvasta paikallisesti merkittävästä myymäläkeskittymästä; tekstin mukaan asema-kaavoissa on myymälä- ja liiketilaa osoitettu jo n. 30 000 k-m². Tämä määrä jo yksinään ylittää maakuntakaavan seudullisuuden alarajan.

On hyvä, että Vihdin kaupallisen palveluverkon selvitystyö on käynnissä. Selvityksen kautta voidaan mm. etsiä tarkempia suuntaviivoja kaupan eri toimintojen sijoittumiselle sekä esimerkiksi sille, millainen määrä kauppaa katsotaan milläkin alueella paikallisesti merkittäväksi.

Viherrakenne, ekologiset yhteydet, luontoarvot

Osayleiskaavan taustaselvityksessä (2025) on tunnistettu Nummolan alueen keskeinen siniviherrakenne ja ekologinen verkosto. Selvityksessä on huomioitu kattavasti myös maakunnalliset ekologiset verkostot. Selvitys tarjoaa erinomaisen tietopohjan paikallisen siniviherrakenteen suunnittelemiseen ja kehittämiseen siten, että ratkaisuilla turvataan sekä vahvistetaan ekologisia verkostoja. Ekologisen verkoston taustaselvitys suosituksineen on huomioitu laajasti osana osayleiskaavaluonnosta. Myös viher- ja virkistysverkoston yleismääräys on ekologisen verkoston osalta kattava. Uudenmaan liitto ehdottaa, että määräykseen lisätään maininta pyrkimyksestä lieventämishierarkiaan eli siihen, että luontohaittoja tulee pyrkiä ensisijaisesti välttämään, toissijaisesti lieventämään ja viimeisenä vaihtoehtona kompensoimaan.

Maakuntakaavan yleismääräys edellyttää, että ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.” Osayleiskaavan taustaksi on tehty luontoselvitys (2025), jonka arvoluokituksessa on tunnistettu myös maakunnallisesti arvokkaat kohteet. Luontoselvityksessä on annettu

tunnistettujen arvokkaiden kohteiden osalta kattavat suositukset maankäytölle sisältäen niille suositellut kaavamerkinnot.

Osayleiskaavaluonnoksen kaavakartalla ei ole esitetty luontoselvityksessä tunnistettuja arvokohteita. Kaavaselvityksen mukaan luontoselvityksessä tunnistetut arvot on huomioitu toimintojen sijoittelussa. Tunnistettujen maakunnallisten luontoarvojen huomiointi kaavakartalla tai oikeusvaikutteisilla teemakartoilla on tärkeää, jotta luontoarvot säilyvät. Nyt osayleiskaavan yleismääräyksissä sanotaan: "Alueet, niiden käyttö ja toteutus on suunniteltava siten, että turvataan luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilyttämisedellytykset--". Näiden tunnistettuja sijainteja ei kuitenkaan tuoda ratkaisussa tarpeeksi esiin. Uudenmaan liitto pyytää, että maakunnalliset luontoarvot huomioidaan kaavan jatkovalmistelussa. Kaavaratkaisu luontoarvojen osalta tulisi myös perustella kattavammin selvitykseen.

Ilmastovaikutukset ja hiilensidonta

Osayleiskaavan alustavista vaihtoehtoista laadittu ilmastovaikutusten arviointi on tehty laadukkaasti kattaen kaikki keskeiset osayleiskaavan vaikutukset ja arviointiin liittyvät epävarmuudet. Vaihtoehtojen keskeinen ero ilmastovaikutusten näkökulmasta liittyy uuden rakentamisen sijoittumiseen yhdyskuntarakenteessa ja suhteessa liikennejärjestelmään.

Vaihtoehto 1 nojaa nykyrakenteen kehittämiseen tiivistämällä Nummolan keskustaa ja ympäröivää taajamaa. Vaihtoehdossa 2 vaikutukset kohdistuvat enemmän kaava-alueen ulkopuolelle ja etenkin liikenteen vaikutusten osalta ovat vahvasti riippuvaisia Länsiradan toteutumisesta. Tämä asetelma näkyy myös selvästi arvioitaessa kaavan vaikutuksia hiilinieluihin, jotka vaihtoehdossa 1 näyttäytyvät suurempina menetyksinä kuin vaihtoehdossa 2. Kuitenkin tosiasiallisesti vaihtoehdossa 2 hiilinielujen menetys on pääosin "ulkoistettu" kaavan vaikutuksista, sillä menetykset tapahtuvat Etelä-Nummolan asemanseutua rakennettaessa. Kokonaisuutena vaihtoehtoa 1 voidaan pitää ilmastovaikutusten näkökulmasta parempana ja riskittömämpänä kuin vaihtoehtoa 2. Toisaalta mikäli Länsirata toteutuu, on tärkeää, että maankäyttö mahdollistaa radan liikenteellisten hyötyjen täysimääräisen hyödyntämisen.

Arviointiin sisältyy myös konkreettiset suositukset jatkosuunnitteluun. Näiden huomioon ottaminen soveltuvien osin Nummolan osayleiskaavan valmistelussa on tärkeää, jotta haitallisia vaikutuksia voidaan suunnittelun keinoin lieventää ja myönteisiä vaikutuksia vahvistaa. Uudenmaan liitto haluaa nostaa esille etenkin seuraavien suositusten huomioimisen kaavan jatkovalmistelussa, riippumatta siitä mihin vaihtoehtoon tai niiden yhdistelmään suunnittelu pohjautuu:

- Yhdyskuntarakenteen tarkoituksenmukainen täydentyminen ja sen eri osien kytkeytyminen toisiinsa kestävästi
- Rakentamisen ohjaaminen siten, että minimoidaan hiilinielujen- ja varastojen menetykset sekä viherrakenteen pirstoutuminen
- Toteuttamisen vaiheistuksen määrittely vähintään periaatetasoisesti huomioiden liikkumisen yhteyksien ja palveluiden kehittämistarpeet
- Nummolan keskustan vahvistaminen maankäyttöä kehittämällä ja sen saavutettavuutta parantamalla
- Kestävien kulkumuotojen käyttöedellytysten ja matkaketjujen toimivuuden vahvistaminen

- Paikallisten ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen edellytysten tarkentaminen

Kulttuuriympäristö

Osayleiskaavan alueella on maakuntakaavassa osoitettu Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue - ominaisuusmerkinnällä kohteet Vuorelan koulukoti (RKY) ja Kopun kartano sekä Luontola ja Päivölän virkistyskodit. Myös Enäjärven kulttuurimaisema kurottuu kaava-alueelle pieneltä osin.

Osayleiskaavatyössä on laadittu osayleiskaava-alueelta kulttuuriympäristöselvitys sekä arkeologinen inventointi. Selvitykset suosituksineen vastaavat tässä vaiheessa maakuntakaavan suunnittelumääräykseen kulttuuriympäristöarvojen turvaamisesta ja huomioon ottamisesta, ja antavat erinomaisen tietopohjan Nummellan alueen kehittämiseen.

Oleellista kaavatyön jatkovaiheissa on, että selvitysten keskeiset suositukset jalkautuvat osaksi kaavaratkaisua ja sen kaavamääräyksiä.

Yhteenveto

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että Nummellan osayleiskaavan jatkovalmistelussa vahvistetaan maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kestävästä yhdyskuntarakennetta, huomioidaan liikenteen, ilmaston ja luontoarvojen vaikutukset kokonaisvaltaisesti sekä selkeytetään kaavaratkaisujen esitystapaa ja vaiheistusta. Liitto korostaa erityisesti sitä, että mahdolliseen Länsirataan ja asemanseutuun tukeutuvan kasvun toteuttamisedellytykset ja vaikutukset tulee arvioida selkeästi osana jatkosuunnittelua. Lisäksi liitto toteaa, että kaava-aineisto on nykyisellään varsin vaikeaselkoinen ja olisi hyvä, että kaavatyön edetessä suunnitteluratkaisut ja niiden vaiheistus esitetään selkeämmin ja havainnollisemmin. Nyt valmisteluaineistosta on vaikea hahmottaa kasvun jakautumista osayleiskaava-alueelle sekä asemanseudulle. Lisäksi kaavamerkinnot ovat tässä vaiheessa vielä yleispiirteisiä, minkä vuoksi osayleiskaavan ratkaisujen maakuntakaavan mukaisuutta on vaikea arvioida yksityiskohtaisesti.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana esittelijä muutti päätösesitystään seuraavasti:

Liikenne-otsikon alla olevan tekstin loppuun lisätään lause:

- *Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että Suomen ja Uudenmaan muuttuneesta turvallisuustilanteesta sekä huoltovarmuuden tarpeista johtuen Vihdin Nummellan pienlentokentän toiminnan jatko-mahdollisuudet huomioidaan myös yleiskaavatyössä.*

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- antaa esittelijän kokouksessa muutetun päätösesityksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola
Asiantuntija Heidi Koponen